YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu neljäs jaosto)

28 päivänä helmikuuta 2002 *

Yhdistetyissä asioissa T-227/99 ja T-134/00,

Kvaerner Warnow Werft GmbH, kotipaikka Rostock-Warnemünde (Saksa), edustajanaan asianajaja M. Schütte, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään K.-D. Borchardt, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

jossa kantaja vaatii 8.7.1999 tehdyn komission päätöksen 1999/675/EY (EYVL L 274, s. 23), sellaisena kuin se on muutettuna, ja Saksan liittotasavallan Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle myöntämästä valtiontuesta 15.2.2000 tehdyn komission päätöksen 2000/336/EY (EYVL L 120, s. 12) kumoamista,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Mengozzi sekä tuomarit R. García-Valdecasas, V. Tiili, R. M. Moura Ramos ja J. D. Cooke,

kirjaaja: hallintovirkamies D. Christensen,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 2.5.2001 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt ja tosiseikat

1 Laivanrakennusteollisuudelle myönnettävästä tuesta 21 päivänä joulukuuta 1990 annetussa neuvoston direktiivissä 90/684/ETY (EYVL L 380, s. 27) säädetään

laivanrakennusyritysten mahdollisuudesta saada tietyin edellytyksin valtiontukia toimintatukina, investointitukina, sulkemistukina ja tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävinä tukina.

2 Tämän direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan, joka lisättiin laivanrakennusteollisuudelle myönnettävästä tuesta annetun direktiivin 90/684/ETY muuttamisesta 20 päivänä heinäkuuta 1992 annetulla neuvoston direktiivillä 92/68/ETY (EYVL L 219, s. 54), entisen Saksan demokraattisen tasavallan alueella 1.7.1990 toimineiden telakoiden laivanrakennukseen ja -muuntotoimintaan myönnettyjä toimintatukia voitiin 31.12.1993 asti pitää yhteismarkkinoille soveltuvina edellyttäen, että Saksan liittotasavalta suostui tekemään 31.12.1995 mennessä todellisesti ja peruuttamattomasti 40 prosentin suuruisen nettovähennyksen 1.7.1990 olemassa olleesta 545 000 tasatun bruttotonnin (compensated gross tonnage) kapasiteetista.

3 Direktiivin 90/684/ETY 6 artiklassa säädetään seuraavaa: "Investointitukia — — ei voida myöntää uusien telakoiden perustamiseen tai jo olemassa olevien telakoiden investointitoimintaan, elleivät ne kuulu rakennemuutossuunnitelmaan, jonka seurauksena telakan laivanrakennustuotantokyky ei kasva tai, jos se kasvaa, ole suoraan sidoksissa peruuttamattomaan laivanrakennustuotantokyvyn vähenemiseen jäsenvaltion muilla telakoilla kyseisen ajanjakson aikana. — — Investointitukia voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvana, jos — — tuen määrä ja intensiteetti on perusteltua aiottujen uudelleenjärjestelytoimien laajuuden vuoksi, [ja] — — tuki rajoitetaan suoraan investoinnista johtuvien kulujen tukemiseen."

4 Treuhandanstalt-niminen julkisoikeudellinen elin, jonka tehtävänä on entisen Saksan demokraattisen tasavallan yritysrakenteen uudistaminen, myi itäsaksalaisen Warnow Werft -telakan norjalaiselle Kvaerner-konsernille vuonna 1992. Kauppasopimuksessa, jonka Saksan liittotasavalta toimitti komissiolle, ostaja sitoutui rajoittamaan kyseisen telakan laivanrakennuskapasiteetin 85 000 tasat-

tuun bruttotonniin vuodessa 31.12.2005 asti, ellei tätä yhteisön lainsäädännön mukaista rajoitusta lievennettäisi sitä ennen. Saksan liittotasavalta oli myöntänyt kantajalle nimenomaan 85 000 tasatun bruttotonnin suuruisen vuosikapasiteetin direktiivin 90/684/ETY 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdan perusteella.

Komissio hyväksyi 3.3.1993, 17.1.1994, 20.2.1995, 18.10.1995 ja 11.12.1995 päivätyillä kirjeillä Saksan liittotasavallalle tiedoksi antamillaan päätöksillä (jäljempänä lupapäätökset) direktiivin 90/684/ETY ja 92/68/ETY mukaisesti Saksan liittotasavallan kyseiselle telakalle suunnittelemat 1 246,9 miljoonan Saksan markan (DEM) suuruiset tuet edellyttäen, että myönnettyä 85 000 tasatun bruttotonnin vuosikapasiteettia noudatettaisiin. Tuet hyväksyttiin seuraavan jakoperusteen mukaan:

N 692/D/91 — 3 päivänä maaliskuuta 1993 päivätty komission kirje (SG (93) D/4052)

— 45,5 miljoonaa DEM toimintatukea

— 82,4 miljoonaa DEM toimintatukea aikaisempien velkojen anteeksiannon muodossa

— 127,5 miljoonaa DEM investointitukea

— 27,0 miljoonaa DEM sulkemistukea

N 692/J/91 — 17 päivänä tammikuuta 1994 päivätty komission kirje (SG (94) D/567)

— 617,1 miljoonaa DEM toimintatukea

N 1/95 — 20 päivänä helmikuuta 1995 päivätty komission kirje (SG (95) D/1818)

— 222,5 miljoonaa DEM investointitukea

N 637/95 — 18 päivänä lokakuuta 1995 päivätty komission kirje (SG (95) D/12821)

— 66,9 miljoonaa DEM investointitukea

N 797/95 — 11 päivänä joulukuuta 1995 päivätty komission kirje (SG (95) D/15969)

— 58,0 miljoonaa DEM investointitukea.

6 Vuonna 1997 kantajan tosiasiallinen tuotanto oli 93 862 tasattua bruttotonnia. Vuonna 1998 kantajan tosiasiallinen tuotanto oli 122 414 tasattua bruttotonnia.

7 Komissio ilmoitti Saksan liittotasavallalle 16.12.1998 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) mukainen menettely, koska se katsoi, että 85 000 tasatun bruttotonnin vuosikapasiteetti oli ylitetty vuonna 1998. Tämä kirje julkaistiin 16.2.1999 *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* (EYVL 1999, C 41, s. 23).

8 Saksan viranomaiset esittivät huomautuksensa 18.2.1999.

9 Komission edustajat sekä riippumaton asiantuntija vierailivat telakalla 14.1. ja 25.3.1999.

10 Saksan liittotasavallan myöntämästä valtiontuesta Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle 8 päivänä heinäkuuta 1999 tehdyssä komission päätöksessä 1999/675/EY (EYVL L 274, s. 23) määrätään seuraavaa:

"1 artikla

Saksan Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle myöntämä 41,5 miljoonan euron (83,0 miljoonan DEM:n) suuruinen tuki ei sovellu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan nojalla.

2 artikla

1. Saksan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 41,5 miljoonan euron (83,0 miljoonan DEM:n) suuruisen tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta.

— —

3. Takaisinperittävään tukimäärään lisätään korot, jotka lasketaan tuen maksamispäivästä aina sen todelliseen takaisinmaksuun asti aluetukien avustusekvivalentin laskennassa käytetyn viitekoron perusteella.

— — "

11 Komissio ilmoitti Saksan liittotasavallalle 20.7.1999 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely, koska se katsoi, että 85 000 tasatun bruttotonnin vuosikapasiteetti oli ylitetty myös vuonna 1997. Tämä kirje julkaistiin 28.8.1999 *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* (EYVL C 245, s. 24).

12 Saksan viranomaiset esittivät huomautuksensa 4.10.1999.

13 Saksan liittotasavallan myöntämästä valtiontuesta Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle 15 päivänä helmikuuta 2000 tehdyssä komission päätöksessä 2000/336/EY (EYVL L 120, s. 12) määrätään seuraavaa:

"1 artikla

Saksan Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle myöntämä 6,3 miljoonan euron (12,6 miljoonan DEM:n) suuruinen tuki ei sovellu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan nojalla.

2 artikla

1. Saksan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 6,3 miljoonan euron (12,6 miljoonan DEM:n) suuruisen tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta.

— —

3. Takaisinperittävään tukimäärään lisätään korot, jotka lasketaan tuen asettamisesta tuensaajan käyttöön aina tuen todelliseen takaisinmaksuun asti. Korot perustuvat aluetukien avustusekvivalentin laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

— — ”

14 Saksan myöntämästä valtiontuesta Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle (vuonna 1999) ja päätöksen 1999/675 muuttamisesta 29 päivänä maaliskuuta 2000 tehdyssä komission päätöksessä 2000/416/EY (EYVL L 156, s. 39) määrätään seuraavaa:

”1 artikla

Kvaerner Warnow Werft GmbH (KWW) on vuonna 1999 noudattanut kapasiteettirajoitusta, jonka noudattaminen on valtiontuesta N 325/99 tehdyn, 5 päivänä elokuuta 1999 tiedoksi annetun päätöksen mukaan edellytys tuen soveltuvuudelle yhteismarkkinoille.

2 artikla

Muutetaan päätöksen 1999/675/EY 1 artiklaa seuraavasti:

’1 artikla

Saksan Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle myöntämä 41,1 miljoonan euron (82,2 miljoonan DEM:n) suuruinen tuki ei sovellu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan nojalla.’

— — »

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

15 Kantaja nosti yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 11.10.1999 ja 18.5.2000 jättämillään kannekirjelmillä käsiteltävänä olevat kanteet, jotka kirjattiin numeroilla T-227/99 ja T-134/00.

16 Kantaja muutti 22.6.2000 päivätyllä erillisellä asiakirjalla kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan asiassa T-227/99 sen jälkeen, kun päätöstä 1999/675/ETY oli muutettu päätöksellä 2000/416/EY. Vastaaja esitti huomautuksensa näistä muutoksista.

17 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun neljännen jaoston puheenjohtaja päätti 10.11.2000 antamallaan määräyksellä asianosaisia kuultuaan, että asiat T-227/99 ja T-134/00 yhdistetään suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

18 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ja pyysi prosessinjohtotoimena asianosaisia vastaamaan kirjallisiin kysymyksiin ja esittämään tiettyjä asiakirjoja. Asianosaiset noudattivat näitä pyyntöjä.

19 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suullisiin kysymyksiin kuultiin 2.5.2001 pidetyssä istunnossa.

20 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa päätöksen 1999/675/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 2000/416/EY, tai toissijaisesti kumoaa tämän päätöksen siltä osin kuin siinä laskettu palautettavien tukien määrä perustuu hyväksyttyjen tukien kokonaismäärään tosiasiallisesti myönnettyjen toimintatukien kokonaismäärän sijaan

— kumoaa päätöksen 2000/336/EY tai toissijaisesti kumoaa tämän päätöksen siltä osin kuin siinä laskettu palautettavien tukien määrä perustuu hyväksyttyjen tukien kokonaismäärään tosiasiallisesti myönnettyjen toimintatukien kokonaismäärän sijaan ja että se ottaa huomioon määrät, joiden takaisinperintää on jo vaadittu

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut tai toissijaisesti, jos asiassa T-227/99 nostettu kanne hylätään, velvoittaa komission korvaamaan kulut, jotka aiheutuivat tähän asiaan liittyvän kannekirjelmän muuttamisesta, mikä oli välttämätöntä päätöksen 1999/675/ETY muuttamisen jälkeen.

21 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut ne kulut mukaan lukien, jotka liittyvät asiassa T-227/99 nostetun kanteen muuttamiseen.

Oikeudelliset seikat

22 Aluksi on todettava, että riidanalaisen päätöksen oikaisemista asian käsittelyn kuluessa on pidettävä uutena seikkana, jonka vuoksi kantaja voi muuttaa kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan (asia 14/81, Alpha Steel v. komissio, tuomio 3.3.1982, Kok. 1982, s. 749, 8 kohta ja yhdistetyt asiat T-46/98 ja T-151/98, CCRE v. komissio, tuomio 3.2.2000, Kok. 2000, s. II-167, 36 kohta). Näin ollen edellä 16 kohdassa mainittu kantajan kanneperusteisiinsa ja vaatimuksiinsa asiassa T-227/99 tekemä muutos otetaan tutkittavaksi.

23 Kumoamiskanteidensa tueksi kantaja esittää kahdeksan kanneperustetta. Ensimmäinen, ainoastaan päätökseen 1999/675/ETY liittyvä kanneperuste koskee komission kokoonpanon sääntöjenvastaisuutta. Toinen kanneperuste koskee EY 87 ja EY 88 artiklan ja direktiivin 90/684/ETY soveltamisessa tehtyjä, tosiseikkoja koskevia virheitä. Kolmas kanneperuste koskee EY 87 ja EY 88 artiklan ja direktiivin 90/684/ETY soveltamisessa tehtyjä oikeudellisia virheitä. Neljäs kanneperuste koskee harkintavallan väärinkäyttöä. Viides kanneperuste koskee perustelujen puutteellisuutta. Kuudes kanneperuste koskee luottamuksensuojan periaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista. Seitsemäs kanneperuste koskee yhdenvertaisuusperiaatteen loukkaamista. Viimeinen eli kahdeksas kanneperuste koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista.

Komission kokoonpanon sääntöjenvastaisuutta koskeva ensimmäinen kanneperuste

24 Kantaja väittää, että päätös 1999/675/ETY on lainvastainen, koska komission kokoonpano oli sääntöjenvastainen, kun tämä päätös tehtiin. Sääntöjenvastaisuus johtui toisaalta Martin Bangemannin poissaolosta, sillä komissio oli 1.7.1999 tekemällään päätöksellä sääntöjenvastaisesti vapauttanut hänet tehtävistään, ja toisaalta Jacques Santerin ja Emma Boninon läsnäolosta komissiossa, vaikka heidän valintansa Euroopan parlamenttiin 13.6.1999 ja heidän ilmoituksensa 6.7.1999 edustajanpaikan vastaanottamisesta merkitsi sitä, etteivät he enää kyenneet hoitamaan tehtäviään komissiossa täysin riippumattomina EY 213 artiklan 2 kohdassa edellytetyllä tavalla.

Bangemannin tehtävistä vapauttamisen vaikutus komission kokoonpanon säännönmukaisuuteen

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

25 Kantaja toteaa, että komission jäsenten kollegio päätti 1.7.1999 vapauttaa Bangemannin tehtävistään tämän pyynnöstä, mutta tällä päätöksellä ei ollut oikeudellista perustaa. Päätös tehtiin sen jälkeen, kun Bangemann oli ilmoittanut aikomuksestaan ryhtyä mitä pikimmin espanjalaisen televiestintäyhtiön Telefónican hallituksen jäseneksi ja jättää tämän vuoksi tehtävänsä komissiossa. Bangemann ei osallistunut komission kokouksiin 1.7.1999 lähtien eikä hän muun

muassa ottanut osaa päätökseen 1999/675/ETY. Hänen tehtäviään tietotekniikasta ja televiestinnästä vastaavana komission jäsenenä alkoi hoitaa kilpailusta vastaava komission jäsen Karel van Miert.

26 Kantajan mukaan Bangemannin vapauttaminen tehtävistään teki komission kokoonpanosta sääntöjenvastaisen, koska vähentämällä todellisten aktiivijäsentensä määrän 19:ään kyseinen toimielin rikkoi EY 213 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan komissiossa on 20 jäsentä. Komissiolla ei ole toimivaltaa vähentää jäsenmääräänsä tällä tavoin. Kantajan mukaan tämä toimivalta kuuluu neuvostolle, sillä EY 213 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä määrätään, että neuvosto voi yksimielisesti muuttaa komission jäsenten määrää. Näin ollen kaikki komission 1.7. lähtien tekemät päätökset olivat mitättömiä siihen asti, kunnes juoksevia asioita hoitaneen eronneen komission jäsenmäärää oli vähennetty välittömästi yhdellä sen toimikauden loppuajaksi neuvoston 9.7.1999 tekemällä päätöksellä.

27 Kantaja lisää, että sen väite ei ole kumottavissa EY 215 artiklan ensimmäisellä kohdalla, jossa vahvistetaan mahdollisuus komission jäsenen eroon. Kantajan mukaan tämä määräys ei koske komission jäsenen eronpyyntöä, kun komissio hoitaa enää ainoastaan juoksevia asioita. Yhteisön toiminnan varmistamiseksi on päinvastoin välttämätöntä, että tällainen eroaminen on poissuljettu. Kantajan mukaan komission jäsenen tehtäviin kuuluu tällaisessa tilanteessa komission toimintakyvyn varmistaminen seuraajansa toimikauden alkamiseen asti, ja siitä huolehtiminen, ettei yhteisölle aiheudu tänä aikana haittaa. Pelkästään juoksevista asioista vastuussa olevan komission jäsen ei näin ollen voi välttää velvollisuuksiaan eikä väittää, että hänet olisi vapautettu niistä. Vastakkainen näkemys merkitsisi tässä tilanteessa 16.3.1999 tapahtuneen komission jäsenten yhteisen eron jälkeen myös mahdollisen toisen yhteisen eron tai lukuisten komission juoksevia asioita hoitavien yksittäisten jäsenten eron hyväksymistä, minkä jälkeen yhteisöllä ei enää olisi toimeenpanovallan käyttäjää.

28 Kantaja korostaa myös, että komissio ei voi vedota sääntöön, jonka mukaan EY 213 artiklasta yhdessä komission työjärjestyksen 5 artiklan kanssa seuraa, että komission kokoonpano on sääntöjenmukainen, kun enemmistö sen jäsenmäärästä on läsnä. Kantajan mukaan tätä sääntöä voidaan soveltaa ainoastaan silloin, kun perustamissopimuksessa komissiolle määrätty jäsenmäärä on käytettävissä, ja näin ei ollut tässä tapauksessa Bangemannin pysyvän tehtävistä vapauttamisen vuoksi.

29 Vastaaja myöntää, että perustamissopimuksessa ei nimenomaisesti määrätä komission jäsenen vapauttamisesta tehtävistään ja että lukuun ottamatta mahdollista erottamista tämä toimii tehtävässään, kunnes hänen tilalleen on nimitetty uusi jäsen.

30 Vastaaja väittää, että Bangemann voitiin kuitenkin vapauttaa tehtävistään säännönmukaisesti, koska vastakkaisessa tapauksessa hänen velvollisuutenaan olisi ollut hoitaa tehtäviään komission jäsenenä, vaikka hän ei enää olisikaan kyennyt noudattamaan velvollisuuttaan olla riippumaton tehtävänsä hoitamisessa ja osoittamaan kunniallisuutta ja pidättyvyyttä, kun hänelle toimikauden päätyttyä tarjotaan tiettyjä tehtäviä tai etuja. Tämän osalta vastaaja korostaa, että sitä olisi perustellusti arvosteltu, jos se ei olisi päättänyt vapauttaa Bangemannia tehtävistään tämän sen tietoon saattamista eturistiriidoista huolimatta. Se muistuttaa myös epäilyistä, joita tässä tapauksessa oli Bangemannin Telefónicaa koskevien suunnitelmien eettisen hyväksyttävyyden osalta ja jotka ilmenevät muun muassa neuvoston 9.7.1999 tekemästä päätöksestä saattaa asia yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

31 Vastaaja toteaa, että kantajan väite, joka liittyy komission jäsenmäärän vähentämiseen 19:ään, ei tarkoita sitä, ettei kyseisellä toimielimellä olisi oikeutta vapauttaa yhtä jäsenistään tehtävistään, kun tämä ei kykene noudattamaan tehtäväänsä liittyviä velvollisuuksia. Tällaisella päätöksellä tavallaan ennakoidaan neuvoston EY 215 artiklan toisen kohdan mukaista päätöstä, joka tässä tapauksessa tehtiin 9.7.1999.

32 Vastaaja korostaa tämän osalta, että se ei vähentänyt jäsenmääräänsä omaaloitteisesti vaan että se toimi ainoastaan Bangemannin toiminnan aiheuttaman tosiasiallisen tilanteen pohjalta varmistaakseen kykynsä toimia yhteisön moitteettoman toiminnan ylläpitämisen edellyttämällä tavalla. Komission 1.7.1999 tekemä päätös oli näin ollen perusteltavissa kyseisen toimielimen oikeudella toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet komission jäsenten päätöksentekomenettelyn säännönmukaisuuden turvaamiseksi kollegiossa.

33 Tämän osalta vastaaja toteaa, että EY 219 artiklan toisen kohdan ja komission työjärjestyksen 5 artiklan nojalla komissio voi tehdä päätöksiä jäsenmääränsä enemmistöllä, mikä merkitsee sitä, että tämän toimielimen tekemä päätös on laillinen 11:n sen jäsenen kannattaessa päätöstä. Vastaaja katsoo näin ollen, että se voi vapauttaa jotkut jäsenet tehtävistään esimerkiksi kesällä 1999 vallinneen kaltaisessa poikkeustilanteessa, kun tällaisella toimenpiteellä ei vaikuteta sen päätöksentekokykyyn.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

34 Aluksi on syytä mainita säännöt, joita sovelletaan komission jäsenen eroon ja uuden jäsenen nimittämiseen hänen tilalleen, ja palauttaa mieliin komission jäsenen velvollisuudet hänen toimikautensa aikana ja tämän jälkeen sekä päätösvaltaista jäsenmäärää ja enemmistöä koskevat komission päätöksentekoon sovellettavat säännöt.

35 Ensinnäkin EY 215 artikla koskee muun muassa komission jäsenen mahdollista eroa ja siinä määritellään, millä tavoin hänen tilalleen nimitetään uusi jäsen.

36 EY 215 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan "lukuun ottamatta kuolemantapauksia ja niitä tapauksia, joissa jäsenen tilalle nimitetään uusi jäsen tavallisessa järjestyksessä, komission jäsenen tehtävät päättyvät, kun hän eroaa tai hänet erotetaan". Tämän artiklan neljännessä kohdassa täsmennetään, että "jollei komission jäsentä eroteta 216 artiklan mukaisesti, hän jatkaa tehtävässään, kunnes hänen tilalleen on nimitetty uusi jäsen".

37 EY 215 artiklan toisessa kohdassa määritellään se, millä tavoin eronneen komission jäsenen tilalle nimitetään uusi jäsen:

"Jäljellä olevaksi toimikaudeksi nimitetään uusi jäsen jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella. Neuvosto voi kuitenkin yksimielisesti päättää, että uutta jäsentä ei nimitetä."

38 Toiseksi EY 213 artiklassa määritellään komission jäsenen velvollisuudet tämän toimikauden aikana ja sen päätyttyä.

39 EY 213 artiklan 2 kohdan ensimmäisen ja toisen alakohdan mukaan komission jäsenet hoitavat tehtäväänsä täysin riippumattomina yhteisön yleisen edun mukaisesti, eivät pyydä eivätkä ota ohjeita miltään hallitukselta tai muultakaan taholta tehtäväänsä hoitaessaan ja pidättyvät kaikesta, mikä on ristiriidassa heidän tehtävänsä kanssa.

40 EY 213 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaan komission jäsenet antavat tehtäväänsä ryhtyessään "juhlallisen vakuutuksen siitä, että he toimikautensa aikana ja sen päätyttyä kunnioittavat komission jäsenyydestä johtuvia

velvollisuuksia ja varsinkin osoittavat kunniallisuutta ja pidättyvyyttä, kun heille toimikauden päätyttyä tarjotaan tiettyjä tehtäviä tai etuja. Jos komission jäsen ei noudata näitä velvollisuuksiaan, yhteisön tuomioistuin voi neuvoston tai komission pyynnöstä päättää, että asiassa ilmenneiden seikkojen mukaan jäsen joko erotetaan tehtävästään [EY] 216 artiklan mukaisesti taikka hänen oikeutensa eläkkeeseen tai muihin vastaaviin etuuksiin lakkaa".

41 Kolmanneksi EY 219 artiklan toisessa ja kolmannessa kohdassa yhdessä EY 213 artiklan 1 kohdan ensimmäisen ja toisen alakohdan ja päätöksen 1999/675/ETY aikana voimassa olleen komission työjärjestyksen 5 artiklan kanssa määritellään komission päätöksen tekemiseen vaadittava päätösvaltainen jäsenmäärä ja enemmistö.

42 EY 219 artiklan toisen kohdan mukaan "komissio tekee ratkaisunsa [EY] 213 artiklassa mainitun jäsenmäärän enemmistöllä", ja EY 213 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa täsmennetään, että komissiossa on 20 jäsentä, ja sen 1 kohdan toisessa alakohdassa korostetaan, että ainoastaan neuvosto voi yksimielisesti muuttaa komission jäsenten määrää.

43 Lisäksi EY 219 artiklan kolmannessa kohdassa määrätään, että "komissio on päätösvaltainen vain, kun sen työjärjestyksessä määrätty määrä jäseniä on läsnä". Komission työjärjestyksen 5 artiklan mukaan "komissio on päätösvaltainen, kun perustamissopimuksessa määrätystä jäsenmäärästä enemmistö on läsnä".

44 Ennen kantajan väitteen tutkimista on vielä palautettava mieleen tilanne, jossa komissio vapautti Bangemannin tehtävistään.

45 Komission puheenjohtaja Santer ilmoitti 16.3.1999 päivätyllä kirjeellä jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssin puheenjohtajalle komission jäsenten päätöksestä jättää yhdessä tehtävänsä ja antaa jäsenvaltioiden hallitusten tehdä ratkaisu heidän toimikaudestaan. Tässä kirjeessä komission puheenjohtaja ja sen jäsenet ilmoittivat muun muassa EY 215 artiklan neljännen kohdan mukaisesti jatkavansa tehtävässään, kunnes heidän tilalleen on nimitetty uudet henkilöt perustamissopimuksissa määrättyjä menettelyjä noudattaen.

46 Neuvosto piti 22.3.1999 annetussa julkilausumassa tarpeellisena, että uusi komissio nimitettäisiin mahdollisimman pian, mutta se toivoi komission jatkavan toistaiseksi tehtävässään perustamissopimusten mukaisesti.

47 Bangemann ilmoitti 29.6.1999 päivätyllä kirjeellä jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssin puheenjohtajalle aikomuksestaan olla jatkamatta tehtävässään komissiossa ja siirtyä harjoittamaan ammattitoimintaa espanjalaisessa televiestintäyhtiössä Telefónicassa. Kirjeessä täsmennetään seuraavaa:

"Komission jäsenet ilmoittivat teille 16.3.1999 päivätyllä kirjeellään päätöksestään jättää yhdessä tehtävänsä ja antaa jäsenvaltioiden hallitusten tehdä ratkaisu heidän toimikaudestaan. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 215 artiklan neljännen alakohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen ja Euratomin perustamissopimuksen vastaavien määräysten mukaisesti olen jatkanut tehtävässäni tätä ratkaisua odotettaessa.

Haluan tänään ilmoittaa teille päätöksestäni siirtyä harjoittamaan ammattitoimintaa Telefónica-nimisessä yhtiössä. Näin ollen en voi enää jatkaa nykyisessä tehtävässäni.

Tämän vuoksi pyydän teitä aloittamaan mitä pikimmin Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen ja Euratomin perustamissopimuksen vastaavien määräysten mukaisen menettelyn."

48 On todettava, että komissio sai tiedon tästä toimenpiteestä, mikä ilmenee Bangemannin kirjeen 29.6.1999 päivätystä saatteesta, jonka komission pääsihteeri lähetti Saksan liittotasavallan pysyvälle edustustolle.

49 Komissio päätti 1.7.1999 vapauttaa Bangemannin tehtävistään välittömästi. Tätä päätöstä selostetaan komission Brysselissä 1.7.1999 pidetyn 1440. kokouksen pöytäkirjan 2 kohdassa seuraavasti:

"Komissio päättää, että Bangemann vapautetaan tehtävistään välittömästi siihen asti, kunnes [EY] 215 artiklan mukainen menettely on saatu päätökseen. Komissio toteaa, että puheenjohtaja Santer on päättänyt, että jatkossa Bangemannin salkkua hoitaa Van Miert. Se huomauttaa, että olisi tarkoituksenmukaista selkeyttää tulevaisuutta varten [EY] 213 artiklan määräysten soveltamista komission jäsenten toimikauden päättymisen jälkeisten tehtävien osalta. Se hyväksyy Bangemannin tilannetta koskevan julkilausuman."

50 Tähän päätökseen liittyi komission 1.7.1999 päivätty lehdistötiedote (IP/99/447), joka sisältää Bangemannin tilannetta koskevan julkilausuman.

51 Neuvosto totesi 9.7.1999 erityisesti EY 215 artiklan nojalla, että Bangemann oli pyytänyt saada erota tehtävästään komission jäsenenä, ja päätti, ettei ollut syytä

nimittää uutta jäsentä hänen tilalleen. Päätöksessä täsmennettiin, että se tulisi Bangemannin osalta voimaan sinä päivänä, jona se tehdään (ks. komission kokoonpanosta 9 päivänä heinäkuuta 1999 tehty neuvoston päätös 1999/493/EY, EHTY, Euratom; EYVL L 192, s. 53).

52 Edellä mainituista asiakirjoista ilmenee, että muiden komission jäsenten tavoin Bangemann erosi komission jäsenen tehtävästään 16.3.1999. EY 215 artiklan neljännen kohdan mukaisesti hän jatkoi tehtävänsä hoitamista tästä päivästä lähtien odottaen joko jäsenvaltioiden hallitusten päätöstä nimittää uusi jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi tai neuvoston päätöstä olla nimittämättä uutta jäsentä.

53 Päätettyään siirtyä harjoittamaan ammattitoimintaa Telefónica-yhtiössä Bangemann katsoi, ettei hän kyennyt enää hoitamaan tehtäväänsä komissiossa. Tämän vuoksi hän pyysi 29.6.1999, että päätös uuden jäsenen nimittämisestä tehtäisiin mahdollisimman pian.

54 Bangemann päätti siis oma-aloitteisesti olla enää osallistumatta komission työskentelyyn.

55 Tämän osalta on todettava, että neuvosto katsoi, että Bangemannin päätös siirtyä harjoittamaan ammattitoimintaa Telefónica-yhtiössä loukkasi komission jäsentä koskevaa pidättyvyysvelvollisuutta, koska Bangemann vastasi vuodesta 1992 lähtien tietotekniikkaa ja televiestintää koskevista asioista. Neuvosto päätti näin ollen 9.7.1999 saattaa Bangemannin tapauksen yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi erityisesti EY 213 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan viimeisen virkkeen mukaisesti (Martin Bangemannia koskevan tapauksen saattamisesta yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi 9 päivänä heinäkuuta 1999 tehty neu-

voston päätös 1999/494/EY, EHTY, Euratom; EYVL L 192, s. 55). Asian käsittely lopetettiin yhteisöjen tuomioistuimen 3.2.2000 antamalla määräyksellä (asia C-290/99, neuvosto v. Bangemann, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

56 Näin ollen komission 1.7.1999 tekemä päätös vapauttaa Bangemann tehtävistään välittömästi oli ainoastaan seuraus Bangemannin toiveesta olla jatkamatta tehtävänsä hoitamista komissiossa. Komission samana päivänä päivätyssä lehdistötiedotteessa todetaan lisäksi, että "Bangemann ei voi ottaa vastaan uutta työtehtäväänsä ennen kuin [EY] 215 artiklan mukainen menettely on saatu päätökseen. Bangemann hyväksyy tämän. Menettelyn päättymistä odottaessa kollegio on päättänyt vapauttaa Bangemannin tehtävistään tämän oman toivomuksen mukaisesti".

57 On todettava, että tehtävistä vapauttamisella ei ole oikeudellista perustaa edellä 35—42 kohdassa viitatuissa perustamissopimuksen määräyksissä eikä komission työjärjestyksessä. Komission 1.7.1999 päivättyyn päätökseen sisältyvä ilmaisu olikin ainoastaan tämän toimielimen käyttämä keino ratkaista ne hallinnolliset ja menettelyyn liittyvät vaikeudet, joita Bangemannin päätös siirtyä harjoittamaan ammattitoimintaa Telefónica-yhtiössä aiheutti, ja siis tehdä päätelmät siitä, että tämän oli mahdotonta jatkaa tehtävänsä hoitamista. Tämän ilmaisun käytöllä ei näin ollen ollut vaikutusta Bangemannin jäsenyyteen komissiossa eikä sillä myöskään poistettu EY 215 artiklan neljännen kohdan (ks. edellä 36 kohta) oikeusvaikutusta.

58 Komission 1.7.1999 tekemää päätöstä ei voida näin ollen pitää päätöksenä, jolla vähennettiin komission jäsenmäärää ja jonka ainoastaan neuvosto voi yksimielisesti tehdä EY 213 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaisesti. Komissio nimittäin tyytyi tällä päätöksellä vapauttamaan Bangemannin tämän tehtävistä odottaessaan joko jäsenvaltioiden hallitusten nimittävän yksimielisesti tämän seuraajan tai neuvoston päättävän yksimielisesti olla nimittämättä uutta jäsentä.

59 Tässä tapauksessa nimenomaan neuvosto katsoi 9.7.1999 tekemällään päätöksellä EY 215 artiklan toisen kohdan mukaisesti, etteivät Bangemannin tehtävät komissiossa enää jatkuisi, sillä se päätti olla nimittämättä uutta jäsentä tämän tilalle.

60 Näin ollen 1.7.1999 tehty komission päätös ei vaikuta komission jäsenten läsnäollessa ja niiden enemmistöllä EY 219 artiklan toisen ja kolmannen kohdan ja tässä artiklassa viitattujen säännösten mukaisesti komission päätöksen 1999/675/ETY laillisuuteen.

61 Bangemannin tehtävistään vapauttamisen aiheuttamaa komission kokoonpanon sääntöjenvastaisuutta koskeva väite on näin ollen hylättävä.

Komission kokoonpanon säännönmukaisuus sen jälkeen, kun Santer ja Bonino oli 13.6.1999 valittu Euroopan parlamenttiin ja kun he olivat 6.7.1999 ilmoittaneet ottavansa edustajanpaikkansa vastaan

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

62 Kantaja katsoo, että eronneen komission puheenjohtaja Santer ja Bonino, joka oli yksi komission jäsenistä, eivät olleet päätöksestä 1999/675/ETY äänestettäessä riippumattomia EY 213 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla, koska heidät oli valittu Euroopan parlamenttiin 13.6.1999 ja koska he olivat 6.7.1999 ilmoittaneet jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssin

puheenjohtajalle ottavansa edustajanpaikan vastaan. Kantajan mukaan komission jäseniä, jotka ovat sitoutuneet tällä tavoin Euroopan parlamenttiin, ei voida enää pitää riippumattomina.

63 Tämän osalta kantaja toteaa, ettei ole olennaista, että parlamentti piti perustavan istuntonsa vasta 20.7.1999, koska Santerin ja Boninon valinta ja heidän ilmoituksensa edustajanpaikan vastaanottamisesta saattoi aiheuttaa eturistiriidan heidän komission jäsenen tehtävänsä ja poliittisen puolueen edustajan tehtävänsä välille.

64 Vastaaja toteaa, että komission jäsenen valinta Euroopan parlamenttiin ei vaikuta tämän henkilön riippumattomuuteen ennen kuin parlamentin perustava istunto on pidetty. Vastaaja toteaa, että tässä tapauksessa Euroopan parlamentti valittiin 13.6.1999 ja että edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä ja välittömillä vaaleilla annetun säädöksen 3 artiklan 2 kohdasta yhdessä sen 3 kohdan kanssa seuraa, että parlamentin edustajien toimikausi alkoi ensimmäisen vaalien jälkeen pidetyn istunnon avaamisesta, mikä tapahtui 20.7.1999. Vastaajan mukaan parlamentti ei siis voinut ennen perustavaa kokoustaan vaikuttaa Santeriin ja Boninoon esimerkiksi siihen kuuluvien puolueiden tai aktiivisten poliittisten ryhmien välityksellä.

65 Komission jäsenen riippumattomuudesta tehtävänsä hoitamisessa vastaaja korostaa, että jäsenen poliittisia intressejä ei voida arvioida yleisellä tasolla. On päinvastoin osoitettava täsmällisesti se konkreettinen uhka, joka voi vaikuttaa jäsenen riippumattomuuteen. Tässä tapauksessa vastaaja katsoo, että kantajan väite perustuu ainoastaan ja kestämättömällä tavalla siihen olettamukseen, että Santer ja Bonino hoitivat komission jäsenen tehtäväänsä ottaen huomioon tulevan jäsenyytensä Euroopan parlamentissa.

66 Vastaajan mukaan Bangemannin tilanne poikkeaa tästä. Bangemannin tapauksessa samankaltaisuus tämän komissiossa hoitaman tehtävän, johon kuului tietotekniikkaa ja televiestintää koskevista asioista vastaaminen, ja hänen uuden työnantajansa, espanjalaisen televiestintäyhtiö Telefónican, harjoittaman toiminnan välillä uhkasi vaarantaa hänen riippumattomuutensa.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

67 EY 213 artiklan 2 kohdan ensimmäisen ja toisen alakohdan mukaan komission jäsenet hoitavat tehtäväänsä täysin riippumattomina yhteisön yleisen edun mukaisesti, he eivät pyydä eivätkä ota ohjeita miltään hallitukselta tai muultakaan taholta tehtäväänsä hoitaessaan ja he pidättyvät kaikesta, mikä on ristiriidassa heidän tehtävänsä kanssa.

68 EY 213 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaan komission jäsenet eivät saa toimikautensa aikana harjoittaa muuta palkallista tai palkatonta ammattitoimintaa.

69 Ennen kantajan väitteen tutkimista on palautettava mieleen tilanne, jossa Santer ja Bonino valittiin Euroopan parlamenttiin.

70 Kuten Bangemann, Santer ja Bonino erosivat komission jäsenen tehtävästään 16.3.1999, kun Santer ilmoitti jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssin puheenjohtajalle komission jäsenten päätöksestä jättää yhdessä tehtävänsä.

71 Santer ja Bonino valittiin 13.6.1999 Euroopan parlamenttiin.

72 He ilmoittivat asiasta 6.7.1999 päivätyillä kirjeillä jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssin puheenjohtajalle, täsmensivät, että Euroopan parlamentin edustajan ja komission jäsenen tehtävien yhteensopimattomuuden vuoksi he aikoivat tehdä valinnan parlamentin jäsenyyden hyväksi, ja pyysivät, että EY 215 artiklan mukainen menettely saatettaisiin päätökseen viimeistään 19.7.1999, joka oli Euroopan parlamentin perustavaa istuntoa edeltävä päivä.

73 Neuvosto totesi 9.7.1999 erityisesti EY 215 artiklan nojalla, että Santer ja Bonino olivat pyytäneet saada erota tehtävästään komission jäsenenä, ja päätti, ettei ollut syytä nimittää uusia jäseniä heidän tilalleen. Päätös tuli voimaan 19.7.1999 (päätös 1999/493/EY, EHTY, Euratom).

74 Tämän vuoksi Santer ja Bonino eivät laiminlyöneet EY 213 artiklan 2 kohdan ensimmäisen ja toisen alakohdan mukaista riippumattomuusvelvollisuuttaan, kun he osallistuivat komission jäsenten kollegion kokoukseen, jossa päätös 1999/675/ETY hyväksyttiin. Heidän jäsenyytensä Euroopan parlamentissa alkoi vasta 20.7.1999, jolloin parlamentti piti perustavan istuntonsa.

75 On myös todettava, ettei ole mitään todisteita siitä, että komission jäsenten riippumattomuus olisi ollut konkreettisesti uhattuna ennen uuden parlamentin perustamista. Santerin ja Boninon päätös ottaa edustajanpaikka vastaan ei nimittäin itsessään osoita väitettyä riippumattomuuden menettämistä, eikä tätä osoita myöskään pelkkä toteamus asianosaisten kuulumisesta poliittiseen puolueeseen.

76 Santerin ja Boninon Euroopan parlamenttiin valitsemisen aiheuttamaa komission kokoonpanon sääntöjenvastaisuutta koskeva väite on näin ollen hylättävä.

77 Edellä esitetyn perusteella ensimmäinen kanneperuste on hylättävä.

EY 87 ja EY 88 artiklan ja direktiivin 90/684/ETY soveltamisessa tehtyjä tosiseikkoja koskevia virheitä ja oikeudellisia virheitä koskevat toinen ja kolmas kanneperuste

78 Näitä kanneperusteita on ensin tarkasteltava siltä osin kuin kantaja niissä väittää, että kapasiteettirajoituksen käsitettä on sovellettu virheellisesti.

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

79 Kantajan mukaan lupapäätöksissä käytetyllä kapasiteettirajoituksen käsitteellä ei määrätä tosiasiallisen tuotannon rajoittamisesta, vaan ainoastaan erilaisten teknisten, tuotantovälineitä koskevien rajoitusten noudattamisesta. Näin ollen päätöksessä 1999/675/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 2000/416/EY, ja päätöksessä 2000/336/EY (jäljempänä riidanalaiset päätökset) on tosiseikkoja koskevia ja oikeudellisia virheitä, kun otetaan huomioon EY 87 ja EY 88 artikla ja direktiivi 90/684/ETY, koska näiden päätösten mukaan kyseistä käsitettä on tulkittava niin, että Kvaernerin tuotanto ei saa ylittää lupapäätöksissä vahvistettua 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa. Riidanalaisissa päätöksissä on tosiseikkoja koskeva virhe, koska komissio ei ottanut niissä huomioon sitä, että kantaja oli noudattanut kaikkia lupapäätöksissä lueteltuja

teknisiä rajoituksia vähentämällä erityisesti teknistä kapasiteettiaan, joka oli aluksi 134 000 tasattua bruttotonnia vuodessa, 85 000 tasattuun bruttotonniin vuodessa.

80 Koska lupapäätöksissä asetettiin vain tekniset rajoitukset ja koska niissä annettiin kantajalle mahdollisuus nostaa tuottavuuttaan, komissio teki kantajan mukaan virheen ottamalla huomioon ainoastaan kantajan tosiasiallisen tuotannon tarkastelematta sitä, saavutettiinko tämä tuotanto teknisiä kapasiteettirajoituksia noudattaen. Komission esittämä tulkinta 85 000 tasatun bruttotonnin vuosirajoituksesta on sitä paitsi mahdoton, koska lupapäätöksiä ei tehty EY 88 artiklan 1 kohdassa määrätyn jatkuvan seurannan yhteydessä. Kantaja katsoo, että komissio voi määrätä tuotantorajoituksesta "aiheellisena toimenpiteenä" ainoastaan tällaisen seurannan yhteydessä ja että lupapäätöksissä se voi asettaa pelkkiä teknisiä edellytyksiä. Kantaja muistuttaa tässä yhteydessä, että koska lupapäätökset tehtiin alustavassa tutkimusmenettelyssä, se ei voinut osallistua menettelyyn. Se korostaa, ettei se itse eivätkä Saksan viranomaiset ole milloinkaan suostuneet tuotantorajoituksiin.

81 Kantajan mukaan komissio on edellä mainitun tosiseikkoja koskevan virheen lisäksi tehnyt myös oikeudellisen virheen tulkitsemalla kapasiteettirajoituksen käsitettä tosiasiallisen tuotannon rajoittamisen merkityksessä. Komissio on siis rikkonut direktiiviä 90/684/ETY ja lupapäätöksiä myös oikeudellisessa mielessä.

82 Tämän osalta kantaja toteaa, että direktiivin 90/684/ETY sanamuodon, tarkoituksen ja syntyhistorian ja erityisesti sen 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan kapasiteettirajoitus on ymmärrettävä telakan teknisiä välineitä koskevana rajoituksena, joka tavanomaisissa otollisissa olosuhteissa rajoittaa tuotannon tiettyyn tonnimäärään vuodessa (tässä tapauksessa 85 000 tasattuun

bruttotonniin vuodessa), ja telakan laivanrakennuskapasiteetin käsite on ymmärrettävä tuotantona, joka on toteutettavissa käytettävissä olevien tuotantovälineiden avulla tavanomaisissa otollisissa tuotanto-olosuhteissa. Kantaja toteaa, että vuosina 1997 ja 1998 se kykeni lupapäätöksissä lueteltuja teknisiä kapasiteettirajoituksia noudattaen lisäämään tosiasiallista tuotantoaan erityisen otollisten olosuhteiden vuoksi; näitä olivat esimerkiksi sarjatuotannon vaikutukset ja henkilökunnan paras mahdollinen hyödyntäminen.

83 Kantaja täsmentää, että kapasiteetin ja tuotannon käsitteet ovat selvästi erilliset, sillä ensimmäinen liittyy tuotantomahdollisuuteen, kun taas jälkimmäinen koskee tosiasiallista tuotantoa. Tämän osalta kantaja vetoaa erityisesti asiassa T-266/94, Skibsværftsforeningen ym. vastaan komissio, 22.10.1996 annettuun tuomioon (Kok. 1996, s. II-1399). Kantaja myöntää, että kapasiteetin käsite voi joissain tapauksissa viitata optimaalisissa tuotanto-olosuhteissa käytettävissä olevien tuotantovälineiden avulla toteutettavissa olevaan tuotantoon, jolloin tosiasiallinen tuotanto voi saavuttaa kapasiteettirajoituksen, muttei koskaan ylittää tätä. Se katsoo kuitenkin, että tätä tulkintaa ei pitäisi hyväksyä, sillä on otettava huomioon, että jos neuvosto olisi sen omaksunut, se olisi käyttänyt direktiivissä 90/684/ETY tuotannon käsitettä.

84 Tietyt asiakirjat, jotka perustuvat komission ja Saksan viranomaisten A & P Appledoren ja CONOC:n asiantuntijoiden tekemien tutkimusten pohjalta käymiin keskusteluihin, vahvistavat kantajan mukaan sen kapasiteettirajoituksesta esittämän tulkinnan. Kantaja ehdottaa, että näitä asiantuntijoita kuultaisiin todistajina.

85 Kantaja lisää, että ainoastaan kapasiteettirajoituksen tulkitseminen tekniseksi rajoitukseksi on niiden päämäärien mukaista, jotka sekä direktiivillä että lupapäätöksillä pyrittiin yhteensovittamaan ja jotka ovat tuotantotukien aiheuttaman

kilpailun vääristymisen korjaaminen ja tehokkaiden rakenneuudistusten toteuttaminen. Kantajan mukaan nämä kaksi päämäärää oli nimenomaan yhteensovitettu järjestelmällä, jossa tuotantomahdollisuuksia oli toisaalta supistettu teknisin rajoituksin kantajan kilpailijoiden suojelemiseksi mutta jossa kantajalla oli toisaalta myös oikeus mahdollisimman tehokkaaseen tuotantoon käytettävissään olevien välineiden avulla. Jos kantajan tuotantoa olisi sitä vastoin rajoitettu, sen olisi pitänyt tuottavuuden noustessa toteuttaa toimenpiteitä, joiden vuoksi rakenneuudistuksen onnistuminen olisi vaarantunut ja joita ovat esimerkiksi telakan tuotannon tilapäinen keskeyttäminen ja tuottavuutta lisäävien toimenpiteiden toteuttamisesta luopuminen. Jos komissio on oikeassa, tuottavuuden lisääminen ei olisi mahdollista pitkään aikaan kaikkien laivanrakennusalalla toimivien kilpailijoiden, erityisesti korealaisten, tuottavuuden yleisestä kehityksestä huolimatta.

86 Komissio puolestaan väittää, että kapasiteettirajoituksen käsitteellä tarkoitetaan suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa enimmäistuotantoa käytettävissä olevat välineet huomioon ottaen. Näin ollen se ei tehnyt tosiseikkoja koskevia tai oikeudellisia virheitä päättäessään, että Kvaernerin oli maksettava takaisin osa myönnetyistä tuista siksi, että sen vuosituotanto oli ylittänyt lupapäätöksissä vahvistetun 85 000 tasatun bruttotonnin rajan.

87 Vastaaja muistuttaa, että kapasiteettirajoituksella pyritään entisen Saksan demokraattisen tasavallan telakoiden tehokkaaseen rakenneuudistukseen ja tällä tavalla sen telakoiden hyväksi myönnettyjen huomattavien valtiontukien kilpailua rajoittavien vaikutusten mitätöimiseen. Se katsoo, että tätä päämäärää kierrettäisiin, jos telakka voisi kantajan tavoin lisätä merkittävästi tuotantoaan käyttämällä sille myönnettyä kapasiteettia. Näin ollen kapasiteettirajoituksen tulkitseminen tuotantorajoitukseksi on välttämätöntä direktiivien 90/684/ETY ja 92/68/ETY sanamuodon ja tarkoituksen huomioonottamiseksi. Kantajan lainaukset sanakirjoista ja komission pyynnöstä tehdystä asiantuntijalausunnosta ovat tässä suhteessa merkityksettömiä.

88 Myös Saksan hallitus tulkitsee kapasiteettirajoituksen käsitettä tällä tavoin. Vastaaja viittaa tämän osalta vuonna 1993 pidetyn entisen Saksan demokraattisen tasavallan telakoiden yksityistämistä käsitelleen kokouksen pöytäkirjaan, komission Saksan liittotasavallalle vuonna 1994 lähettämään selittävään huomautukseen, Saksan hallituksen komissiolle vuosina 1994, 1995 ja 1997 lähettämiin valvontakertomuksiin ja Saksan viranomaisten kantajalle vuonna 1997 lähettämään kirjeeseen, joista ilmenee selkeästi, että Saksan hallitus ymmärsi kapasiteettirajoituksen tuotantorajoituksena. Samaan tulkintaan päädytään epäilyksettä tarkastelemalla Saksan liittotasavallalle 18.10. ja 11.12.1995 tiedoksiannettuja lupapäätöksiä. Vastaaja korostaa lisäksi, että muilla aloilla käytetty erottelu kapasiteettirajoituksen ja tuotantorajoituksen välillä ei ole tavallinen laivanrakennusalalla.

89 Vastaaja kiistää, että sen tulkinta kapasiteettirajoituksesta tuotantorajoituksena olisi ristiriidassa sen aikaisemman käytännön ja laivanrakennusalaa koskevan oikeuskäytännön kanssa. Se myöntää, että kapasiteettirajoitus toteutetaan mahdollisuuksien mukaan ottamalla käyttöön teknisiä rajoituksia, joita kutsutaan yleisesti teknisiksi pullonkauloiksi, mutta se katsoo, että tämä ei vaikuta millään tavoin tulkintaan, jonka mukaan kapasiteettirajoituksella tarkoitetaan tuotantorajoitusta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Skibsværftsforeningen ym. vastaan komissio antamassaan tuomiossa huomioon ottama arviointiperuste ei myöskään vaikuta tähän tulkintaan. Todellisen tuotannon rajoittamisen tärkeys ilmenee myös lupapäätöksiin sisältyvästä valvontalausekkeesta.

90 Mitä tulee siihen, että kantaja on noudattanut lupapäätöksissä lueteltuja erilaisia teknisiä rajoituksia, vastaaja väittää, että tätä ei mainittu riidanalaisissa päätöksissä, koska ne saatettiin perustella pelkällä toteamuksella siitä, että kantaja oli selvästi ylittänyt kapasiteettirajoituksensa. Kapasiteettirajoituksen loukkaaminen tarkoittaa nimittäin automaattisesti sitä, että tuki on laitonta ja että se on maksettava takaisin.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

91 Aluksi on huomautettava, että direktiivissä 90/684/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/68/ETY, ei määritellä kapasiteetin käsitettä ja että näin ollen komissiolla on tiettyä harkintavaltaa tätä käsitettä tulkitessaan (em. asia Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomion 172 kohta). Heti alkuun on kuitenkin myös todettava, että sen sijaan, että kantaja riitauttaisi komission harkintavaltaansa käyttäen tekemän tulkinnan, se moittii komissiota lähinnä siitä, että tämä on riidanalaisissa päätöksissä jättänyt huomiotta aikaisempien lupapäätöksiensä mukaisen kapasiteettirajoituksen käsitteen. Kantaja siis väittää komission rikkoneen lupapäätöksiä (ks. erityisesti edellä 80, 81 ja 85 kohta).

92 Näin ollen varmistaessaan tässä tapauksessa sen, ettei riidanalaisissa päätöksissä ole tehty ilmeistä arviointivirhettä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on otettava huomioon sääntö, jonka mukaan yhteisöjen toimielinten on noudatettava periaatetta, jonka mukaan ne eivät saa jälkikäteen muuttaa toimiaan, jotta taataan niiden oikeussubjektien oikeusturva, joita toimet koskevat (yhdistetyt asiat T-80/89, T-81/89, T-83/89, T-87/89, T-88/89, T-90/89, T-93/89, T-95/89, T-97/89, T-99/89, T-100/89, T-101/89, T-103/89, T-105/89, T-107/89 ja T-112/89, BASF ym. v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. II-729, 73 kohta ja asia T-229/94, Deutsche Bahn v. komissio, tuomio 21.10.1997, Kok. 1997, s. II-1689, 113 kohta). Ei ole siis hyväksyttävissä, että komissio määrää tukien palauttamista koskevasta seuraamuksesta sellaisen tukien saajan vahingoksi, joka on noudattanut tukia koskevia edellytyksiä, jotka komissio on lupapäätöksissä asettanut.

93 Aluksi on näin ollen käytävä läpi asiaa koskevat oikeussäännöt, joihin lupapäätökset kuuluvat, ja tämän jälkeen on tarkasteltava lupapäätöksiä sen varmistamiseksi, ettei komission riidanalaisissa päätöksissä esittämä tulkinta

kapasiteettirajoituksen edellytyksestä ole erilainen ja rajoittavampi kuin lupapäätöksissä.

94 Asiaa koskevista oikeussäännöistä, joihin lupapäätökset kuuluvat, on todettava, että direktiivin 90/684/ETY 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdassa määritellyn kapasiteettivähennyksen ("Saksan hallitus suostuu tekemään — — todellisesti ja peruuttamattomasti 40 prosentin suuruisen nettovähennyksen 1.7.1990 olemassa olleesta 545 000 tasatun bruttotonnin kapasiteetista"), johon kuuluu kantajalle asetettu 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoitus vuodessa (ks. edellä 4 kohta), tarkoituksena on palauttaa laivanrakennusalalle tavanomainen markkinatilanne ja palauttaa entisen Saksan demokraattisen tasavallan telakoiden kilpailukyky vähentämällä ylituotantokapasiteettia.

95 Perustellakseen direktiivin 90/684/ETY uuden 10 a artiklan neuvosto toteaa direktiivin 92/68/ETY kolmannessa perustelukappaleessa, että "kilpailutilanne aiheuttaa sen, että [entisen Saksan demokraattisen tasavallan] alueen laivanrakennusalan on otettava huomattavalla tavalla osaa sen ylituotantokapasiteetin vähentämiseen, joka maailmanlaajuisesti tarkasteltuna estää palauttamasta laivanrakennusalalle tavanomaista markkinatilannetta".

96 Direktiivistä 90/684/ETY käy myös ilmi, että sen tavoitteena on Euroopan yhteisön alueen telakoiden rakenteellisen ylituotantokapasiteetin poistaminen, jotta telakat olisivat tehokkaampia ja kilpailukykyisempiä. Tämä tavoite on pääteltävissä muun muassa direktiivin 90/684/ETY edellä mainitusta 6 artiklasta (ks. edellä 3 kohta) sekä saman direktiivin kolmannesta, kuudennesta, kahdeksannesta ja yhdeksännestä perustelukappaleesta. Kolmannessa perustelukappaleessa todetaan, että "vaikka laivanrakennusteollisuuden maailmanmarkkinat ovat merkittävästi parantuneet vuoden 1989 jälkeen, tyydyttävä tasapaino tarjonnan ja kysynnän välillä ei vieläkään ole toteutunut ja syntyneet hinnankorotukset eivät vielä riitä laajassa yhteydessä palauttamaan alalle tavanomaista

markkinatilannetta — — ". Kuudennen perustelukappaleen mukaan "[laivanrakennusalan tärkeimpien maiden välillä tehtävän sopimuksen] on taattava telakoiden rehellinen kilpailu kansainvälisellä tasolla poistamalla tasapuolisesti ja kannattavalla tavalla kaikki esteet, jotka haittaavat tavanomaisia kilpailuolosuhteita — — ". Kahdeksannen perustelukappaleen mukaan "kilpailukykyisellä laivanrakennusteollisuudella on keskeinen merkitys yhteisölle — — ". Yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan lopuksi, että "on noudatettava ankaraa ja valikoivaa tukipolitiikkaa nykyisen, kehittynyttä teknologiaa käyttävien laivojen rakentamisen suuntauksen tukemiseksi ja rehellisten ja yhtenäisten kilpailuolosuhteiden luomiseksi yhteisössä — — ".

97 Tämän jälkeen on todettava, että ylituotantokapasiteetin vähentäminen siten, että otetaan käyttöön kapasiteettirajoitus, varmistetaan lähinnä asettamalla teknisiä rajoituksia, joita kutsutaan yleisesti teknisiksi pullonkauloiksi. Tämä ilmenee selkeästi lupapäätöksistä (ks. edellä 5 kohta).

98 Ensinnäkin komissio toteaa 3.3.1993 päivätyssä kirjeessään, joka sisältää ensimmäisen lupapäätöksen, että "vaikka komission toimeksiannosta laaditun riippumattoman asiantuntijalausunnon mukaan [Warnow Werft -telakan] rakennuskapasiteetti tuskin ylittää 85 000 tasattua bruttotonnia — toisin sanoen osuutta, jonka Saksan hallitus sille myönsi itäsaksalaisille telakoille hyväksytystä 327 000 tasatun bruttotonnin kokonaiskapasiteetista —, investointiohjelman aikana on suoritettava valvontaa sen varmistamiseksi, että kapasiteettia todella vähennetään. Tämän vähentämisen edellytyksenä on, että investoinnit toteutetaan konsulttiyritykselle esitettyjen suunnitelmien ja hankkeiden mukaisesti. Kvaerner on vahvistanut, että telakkaa uudistettaessa on otettava huomioon seuraavat rajoitukset:

— Uutta teräksen leikkaamiseen käytettävää hallia ei muuteta, ellei uusi alusten laitojen valmistamiseen käytettävä kone (mechanical edge preparation machine; jyrsinkoneen tyyppinen laite) tätä edellytä.

— Työpaikkojen määrä on vakiinnutettava suurikokoisten tasaisten elementtien valmistuslinjalla kahdeksaan ja kaksoispohjien valmistuslinjalla kuuteen konsulttiyrityksen selonteossa EECI:0001A esitettyjen suunnitelmien mukaisesti.

— Näitä valmistuslinjoja ei saa pidentää, paitsi jos 600 tonnin kokoisille suurille yksiköille tarkoitetun hallin (superunitshop) pinta-alaa pienennetään vastaavasti. Tätä sääntöä voidaan soveltaa myös toisin päin: toisin sanoen jos suurikokoisten tasaisten elementtien tai kaksoispohjien valmistuslinjojen kapasiteettia ja näin ollen myös niiden käyttämää pinta-alaa pienennetään, suurille yksiköille tarkoitetun hallin pinta-alaa voidaan kasvattaa samassa suhteessa.

— Profiloitujen elementtien valmistuslinjalla (curved panel line, profiloidut leikkaukset) olevien työpaikkojen määrä on rajoitettava kuuteen konsulttiyrityksen selonteossa EECI:0001A esitettyjen suunnitelmien mukaisesti.

— Pienikokoisten tasaisten elementtien valmistuslinjalla (small panel line) olevien työpaikkojen määrä on vakiinnutettava enintään kolmeen konsulttiyrityksen selonteon EECI:0001A mukaisesti.

— Telakan yläpuolelle voidaan pystyttää ainoastaan yksi nostokyvyltään 600 tonnin nosturi. Laiturinosturit (joiden määräksi on suunniteltu kahta) ovat ulokenostureita, joiden nostokyky on 50 tonnia".

99 Tästä luettelosta ilmenee, että tavoitteeksi asetettu kapasiteetin todellinen vähentäminen piti saavuttaa lähinnä noudattamalla telakan tuotantovälineitä koskevia erilaisia teknisiä rajoituksia.

100 Komission 17.1.1994 päivätty kirje, joka sisältää toisen lupapäätöksen, on samansuuntainen. Komissio toteaa siinä, että "kapasiteettirajoitus riippuu investoinneista, jotka toteutetaan konsultille esitettyjen suunnitelmien ja hankkeiden mukaisesti, joihin kuuluu muun muassa vuotuiselle teräksenkulutukselle asetetun 73 000 tasatun bruttotonnin enimmäismäärän noudattaminen, ja konsultin selonteossa asetettujen rajoitusten mukaisesti". Samassa kirjeessä oleva selitys, jossa todetaan, että "jos kapasiteettirajoituksia rikotaan, komission on vaadittava koko tukimäärän takaisinmaksua", ja erityisesti tässä lauseessa käytetty monikko (kapasiteettirajoituksia) tukevat myös sitä, että vuotuinen 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoitus perustui erilaisiin täsmennettyihin teknisiin rajoituksiin.

101 Tässä yhteydessä on lisäksi todettava, että jos komissio olisi tuet hyväksyessään todella halunnut asettaa kantajalle tosiasiallista tuotantoa koskevan vuotuisen ylärajan, se olisi voinut osoittaa tämän riittävällä tavalla käyttämällä sanaa tuotantorajoitus tai täsmentämällä, että kapasiteettirajoitus viittasi tässä yhteydessä optimaalisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaan enimmäistuotantoon. Kun tällaisia täsmennyksiä ei kuitenkaan tehty, kantajaa ei voida syyttää vuotuisen 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoituksen rikkomisesta ottaen huomioon, että asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että kantaja noudatti koko tarkasteluajanjakson ajan kaikkia teknisiä rajoituksia.

102 Lupapäätökset eivät kuitenkaan sisällä edellä mainitun kaltaista täsmennystä. Varsinkaan se, että vuotuisina tasattuina bruttotonneina ilmaistu kapasiteettirajoitus tarkoittaa tosiasiallista tuotantoa koskevaa rajoitusta, ei ole pääteltävissä seuraavista, 20.2. (kolmas lupapäätös), 18.10. (neljäs lupapäätös) ja 11.12.1995 (viides lupapäätös) päivättyihin kirjeisiin sisältyvistä virkkeistä: "Kaiken lisäksi ensimmäisestä komissiolle toimitetusta tuotantoa koskevasta seurantakertomuksesta ilmenee, että kapasiteettirajoitusten noudattamista on valvottava tuotannon suunnitteluvaiheessa ja itse tuotantovaiheessa"; "komissiolle tähän mennessä toimitettujen kahden tuotantoa koskevan valvontakertomuksen perusteella valvonta on ilmeisen välttämätöntä sen takaamiseksi, että hyväksyttyä enimmäiskapasiteettia noudatetaan tuotannon suunnitteluvaiheessa ja tosiasiallisessa tuotannossa"; "komissiolle tähän mennessä toimitettujen tuotantoa

koskevien valvontakertomusten mukaan valvonta on välttämätöntä sen takaamiseksi, että enimmäiskapasiteettia noudatetaan tosiasiallisessa tuotannossa ja tuotantoa suunniteltaessa". Näistä toteamuksista ilmenee ainoastaan se, että kantajan on suunnitteluvaiheessa ja tosiasiallisessa tuotannossa noudatettava teknisiä kapasiteettirajoituksia. Jos kantaja esimerkiksi saa kaksi tilausta, joiden vuoksi sen tuotanto tiettynä vuonna ylittää 85 000 tasattua bruttotonnia, se voi vapaasti ottaa nämä tilaukset vastaan ja toteuttaa ne tämän vuoden aikana, jos se pystyy tekemään tämän kaikkia asetettuja teknisiä kapasiteettirajoituksia noudattaen (joihin kuuluvat esimerkiksi edellä 98 kohdassa mainitut rajoitukset, jotka koskevat muun muassa profiloitujen elementtien valmistuslinjalla olevien työpaikkojen sallittua määrää ja yhtä ainoaa telakan yläpuolella olevaa nostokyvyltään 600 tonnin nosturia).

103 Tietyt lauseet näissä kirjeissä osoittavat selvästi, että vuotuisen 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoituksen noudattaminen rinnastetaan niissä tuotantovälineitä koskevien teknisten rajoitusten noudattamiseen. Niinpä komissio toteaa 20.2.1995 päivätyssä kirjeessään (kolmas lupapäätös), että "investointisuunnitelmaa toteutettaessa on valvottava laivanrakennusteollisuudessa sovellettavan kapasiteettirajoituksen noudattamista. Tämä voidaan taata ainoastaan siinä tapauksessa, että konsulttiyrityksen hyväksymää investointisuunnitelmaa noudatetaan tarkasti; tämä koskee erityisesti enintään 73 000 tonnin suuruista hyväksyttyä teräksenkulutusta, kaksoisrunkojen kokoonpanoon käytettävää laitteistoa ja tasaisten elementtien valmistamiseen käytettävää kahta laitteistoa. Saksan hallitus on vakuuttanut, että telakka noudattaa kapasiteettirajoitusta". Komissio toteaa lähes samoin sanoin 18.10. (neljäs lupapäätös) ja 11.12.1995 (viides lupapäätös) päivätyissä kirjeissään, että kaksoisrunkojen kokoonpanoon ja suurikokoisten tasaisten elementtien valmistamiseen käytettävät laitteistot rajoittavat telakan teräksenmuuntokapasiteettia ja supistavat juuri siksi tämän telakan tuotantokapasiteetin 85 000 tasattuun bruttotonniin vuodessa. Komissio lisää kahdessa kirjeessään, että niin kauan kuin tämä kapasiteettirajoitus on voimassa, on välttämätöntä, että telakan rakennetta ei muuteta ja että ne vaihtoehtoiset laitteistot, joita ei vielä ole asennettu, täyttävät laatuvaatimukset, joista telakka on pyytänyt teknisen konsultin lausunnon.

104 Direktiiveistä 90/684/ETY ja 92/68/ETY ja lupapäätöksistä käy näin ollen yhdenmukaisesti ilmi, että komission hallintokäytännön mukaisesti, jota kantajan viittaamassa toisessa asiassa noudatettiin (em. asia Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomion 177 kohta), lupapäätöksissä asetettu kapasiteettirajoitus vastaa tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantovälineet huomioon ottaen. Kantajan oli näin ollen laivanrakennustilauksia hyväksyessään ja toteuttaessaan noudatettava tuotantovälineitään koskevia teknisiä rajoituksia, jotka oli laskettu ja määritelty siten, että tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa telakka ei tuottaisi enemmän kuin 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa. Lupapäätöksissä ei kuitenkaan kielletty kantajaa tuottamasta erityisen suotuisissa olosuhteissa, jotka voivat johtua tavanomaista nopeammin toteutettavissa olevien tilausten saamisesta, enemmän kuin 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa, vaan niissä tyydyttiin edellyttämään erityisesti lupapäätöksissä mainittujen teknisten rajoitusten noudattamista, joihin kuuluivat esimerkiksi profiloitujen elementtien valmistuslinjalla työskentelevien henkilöiden määrän rajoittaminen kuuteen ja pienikokoisten tasaisten elementtien valmistuslinjalla työskentelevien henkilöiden määrän rajoittaminen kolmeen.

105 Yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat lisäksi jo todenneet, että vaikka rakennuskapasiteetti — tässä tapauksessa 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa — on perusluonteeltaan tuotantoa koskeva kapasiteetti, tämä käsite ei kuitenkaan ole identtinen tosiasiallisen tuotannon (em. asia Alpha Steel v. komissio, tuomion 22 kohta; yhdistetyt asiat 311/81 ja 30/82, Klöckner-Werke v. komissio, tuomio 11.5.1983, Kok. 1983, s. 1549, 23 kohta ja yhdistetyt asiat T-164/96, T-165/96, T-166/96, T-167/96, T-122/97 ja T-130/97, Moccia Irme ym. v. komissio, tuomio 12.5.1999, Kok. 1999, s. II-1477, 138 kohta) tai optimaalisissa olosuhteissa toteutettavissa olevan enimmäistuotannon käsitteen kanssa (em. asia Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomion 174 kohta).

106 Tämän oikeuskäytännön perusteella kapasiteettirajoitus voi koskea, kuten tässä asiassa käsiteltävien lupapäätösten sanamuodosta ilmenee, "tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantovälineet huomioon ottaen" eikä tosiasiallista enimmäistuotantoa, jota ei

voida ylittää edes erityisen suotuisissa olosuhteissa. Tämän osalta komission väite, jonka mukaan kantajalle asetettu kapasiteettirajoitus, vaikka se koskeekin "tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantovälineet huomioon ottaen", tarkoittaa kuitenkin tosiasiallista enimmäistuotantoa, jota ei voida missään tilanteessa ylittää (ks. edellä 87 kohta), ei ole vakuuttava. Jos kapasiteettirajoituksella viitataan tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaan tuotantoon, tämä määritelmä tarkoittaa, että raja-arvon osoittama määrä voidaan ylittää optimaalisissa olosuhteissa. Toisin kuin komissio väittää, tämä toteamus ei ole direktiivin 90/684/ETY tavoitteen vastainen. Kyseinen tavoite, joka on ylituotantokapasiteetin vähentäminen, saavutetaan supistamalla tuotantovälineiden tasolla kantajan kapasiteettia sellaisella tavalla, että tavanomaisissa olosuhteissa vuotuinen 85 000 tasatun bruttotonnin määrä ei ylity.

107 On todettava lopuksi, että useat kantajan esittämistä asiakirjoista tukevat näkemystä, jonka mukaan kantajalle asetettu kapasiteettirajoitus koskee tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantovälineet huomioon ottaen.

108 Niinpä 1.6.1993 pidetyn entisen Saksan demokraattisen tasavallan telakoiden yksityistämistä käsitelleen kokouksen pöytäkirjassa todetaan seuraavaa:

"The Danish, Italian and UK delegates were expressing their worry that the actual production would exceed the assigned capacity after the investments would be implemented. The Commission was confident that future production would not exceed the agreed capacity limits because of the technical bottlenecks in the investment plans, because of the present and future monitoring of the investment plans together with the contractual capacity limits in the privatisation contracts, because of the German Government's undertaking to respect the limits and because all aid payments are conditional on respect of the capacity limits" ["Tanskan, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan edustajat olivat huolestuneita siitä, että tosiasiallinen tuotanto saattaisi ylittää osoitetun kapasiteetin investointien toteuttamisen jälkeen. Komissio oli kuitenkin luottavainen sen suhteen, että tuleva tuotanto ei ylittäisi hyväksyttyjä kapasiteettirajoja, koska investointisuunnitelmiin sisältyi teknisiä pullonkauloja, koska investointisuunnitelmia seurattiin nyt ja tulevaisuudessa ja yksityistämissopimuksiin sisältyi kapasiteettirajoituksia, koska Saksan hallitus oli sitoutunut noudattamaan rajoituksia ja koska kaikki tukimaksut edellyttivät kapasiteettirajoitusten noudattamista."]

On todettava, että tämä Tanskan, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan valtuuskuntien ja komission käymä keskustelu ei ole mielekäs, jos vuotuinen 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoitus on ymmärrettävä tosiasiallisen tuotannon ehdottomana rajana. Tällaisessa tapauksessa olisi riittänyt, että komissio olisi todennut, että vuotuinen 85 000 tasatun bruttotonnin raja on tosiasiallisen tuotannon yläraja, ja että se olisi näin ollen yksinkertaisesti kieltänyt kantajaa tuottamasta tämän ylärajan ylittäviä määriä. Komission tämän kokouksen aikana omaksuma kanta osoittaa kuitenkin päinvastoin, että tämän luottamus siihen, että tuleva tuotanto olisi joko 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa tai tätä vähemmän, perustui ainoastaan laskelmaan, jonka mukaan kantajan tuotantovälineitä koskevat tekniset rajoitukset estäisivät tavallisesti kantajaa tuottamasta vuodessa enemmän kuin tämän tonnimäärän.

109 Komission entisen Saksan demokraattisen tasavallan telakoiden yksityistämisen valvontaa koskevasta kertomuksesta, joka on 6.5.1993 päivätyn, Saksan liittotasavallan pysyvään edustustoon lähetetyn kirjeen liitteenä, ilmenee myös, että komissio katsoi kapasiteettirajoituksen tarkoittavan asetettuja teknisiä rajoituksia

(" — — investointisuunnitelmissa olevilla merkittävillä teknisillä rajoituksilla taataan jokaiselle telakalle vahvistetut kapasiteettirajoitukset, vaikka vaikuttaakin siltä, että investointien toteuttamista on yhä tärkeää valvoa yksityiskohtaisesti. Pääasialliset pullonkaulat ja edellytykset, joilla taataan kapasiteettirajoitus — — ").

110 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kantaja on osoittanut asianmukaisesti, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen rinnastaessaan riidanalaisissa päätöksissä, toisin kuin lupapäätöksissä, kapasiteettirajoituksen käsitteen tosiasiallisen tuotannon rajoitukseen. Ottaen huomioon, että komissio perusti

riidanalaiset päätökset yksinomaan siihen, että kantajan tosiasiallinen tuotanto oli ensin vuonna 1997 ja sitten vuonna 1998 yli 85 000 tasattua bruttotonnia (ks. tämän osalta päätöksen 1999/675/ETY 60 ja 108 perustelukappale ja päätöksen 2000/336/EY 47 ja 84 perustelukappale), edellä todettu arviointivirhe koskee kyseisten päätösten päätösosia kokonaisuudessaan.

111 Tämän osalta on todettava, että riidanalaisten päätösten ainoana perusteluna on se, että tosiasiallinen tuotanto oli yli 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa. Komissio ei ole tutkinut, johtuiko kyseisten vuosien aikana tapahtunut ylituotanto siitä, että lupapäätöksissä asetettuja rajoittavia edellytyksiä ei noudatettu, eikä se ole näin myöskään väittänyt.

112 Tämän vuoksi päätös 1999/675/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 2000/416/EY, ja päätös 2000/336/EY on kumottava, eikä ole tarpeen tutkia kantajan esittämiä muita kanneperusteita ja väitteitä eikä kuulla todistajia.

Oikeudenkäyntikulut

113 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska esillä olevassa asiassa vastaaja on hävinnyt asian, se on kantajan vaatimuksen mukaisesti velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Saksan liittotasavallan myöntämästä valtiontuesta Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle 8 päivänä heinäkuuta 1999 tehty komission päätös 1999/675/EY, sellaisena kuin se on muutettuna Saksan myöntämästä valtiontuesta Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle (vuonna 1999) 29 päivänä maaliskuuta 2000 tehdyllä komission päätöksellä 2000/416/EY, ja Saksan liittotasavallan myöntämästä valtiontuesta Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle 15 päivänä helmikuuta 2000 tehty komission päätös 2000/336/EY kumotaan.**

2) **Komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Mengozzi García-Valdecasas Tiili

Moura Ramos Cooke

Julistettiin Luxemburgissa 28 päivänä helmikuuta 2002.

H. Jung

kirjaaja

P. Mengozzi

jaoston puheenjohtaja